

Иван Вазов

Под есенните лъчи

De la depouille de nos bois
L'automne avait jonché la terre
Le rossignol était sans voix
Et le bocage sans mystere.

Millvoye

Оня ден, в сряда, слуховете за министерска криза бяха задържали всички столичани в града. Денят беше прекрасен. Слънцето радостно грееше от лазурното светло небе на есента и пръскаше въз умислената вече природа своята сладка, животворяща топлина, топлина тиха, пролетна... Княз Борисовата градина беше пуста, и полето отвъд нея беше пусто. Витоша, покрита с тънко було от първия сняг и обвита в прозрачна мрежа от мараня, добиваше странна някаква прелест и сякаш стоеше по-далеч в кръгозора. Аз напуснах алеите на княз Борисовата градина и се запътих към Курубаглар, чийто гъсталак, нашарен вече със златисти тонове на есента, блазнеше неодолимо душата ми със своята скръбна обайност и поетическо спокойствие. Горните стихове на Милвоа, учени още на чиновите на пловдивската гимназия, ми оживяха на ума и будеха спомени за една друга, минала пролет, минала безвъзвратно...

А министерската криза беше опустила полето. Никого не виждах да се разхожда в тоя ден – сладостен пролог на софийската великолепа есен. Далечно само нейде, зад укрепението, чернееха се в кръгозора две човешки сенки, уединени, безвестни. Само те се чернееха в безлюдния кър. Вероятно двама влюбени в тая министерска криза!

* * *

Седнах под сянката на един виш в Курубаглар, в меката тревица. Между клоните се отваряше вид на София – цяла бянала от лъчите на слънцето. Градският шум стигаше омекнал и префинен до мене, приличен на един далечен стон. Меланхолията и покоят на гората от лески, вишове, тръносливки, липи, стройни тополи, която ме обгръщаше, тихият шопот на шумата, благодатното чувство на усамотеност и свобода тук, златните листа, които капеха въз мене... всичко това беше твърде хубаво, твърде поетическо. Зелените шубраки, гъстите шумаци тайнствено ме окръжаваха, като че криеха в своите тъмни пазви някакви сладки изненади. Въображението ми се настървяваше и вълшебният свят на поезията си фърляше булото въз тоя кът. Уви, син на един прозаичен век, аз нямах духовната наслада на древния елин, та с вяра да одухотворявам тая красива и тайнствена местност, толкоз идилична и толкоз пренебрегната.

Напусто в тихите шумаци
се вслушвам вила да запей,
не чакам в тъмните гъстащи
русалка да се забелей...

При сѐ това министерската криза траеше още... Внезапно видях, че тук не беше съвсем пусто и безлюдно. Между клоната се провираха две – русалки не, а две жени в черно, една възрастна, другата по-малко възрастна и хубавка. Присъствието на тия посетителки наруши пълната усамотеност на тоя чаровен кът, без да му отнеме прелестта. Напротив... Двете госпожи минаха под няколко дървета, търсейки по-добро място или по-добра сянка, за да седнат. Аз се зачервих от мисълта, че за една минута бях помислил, че аз един съм, който обичам природата и ценя сладостта на мечтанията под сенките курубагларски. Не, имало и други мечтателки.

После ми дойде на ума, че може би аз седях във владението на тия госпожи, защото те погледвах с недоумение или стеснение към неканения гост. Тъй трябваше да бъде. Веднага се зачуха гласове и смехове зад шума и един рояк деца и жени се показаха с връзки и със стъкла в ръцете, пресрещнати от мечтателките. Разбрах, че веселата дружина идеше да направи тука един полски пир – в разгара на министерската криза. Аз вече ставах излишен. Станах и си тръгнах нататък.

* * *

Гласовете се не чуваха вече под ореха, дето пак седнах. Аз се предадох изново на сладостната лен и тихи блянове сред зелената самотия на гората. Няколко птици цвъртяха близко някъде. През клоновете небето се синееше: разкъсани сребристи облачета се лутаха из ширините му, замрежвайки понякога слънчевото търкало, за да светне веднага още по-радостно и победоносно през клоните. Боже, колко е добро. Но през шума туптенето на тъпани и пищенето на зурна екнаха недалеко и размътна тишината. Трябва да бъде някаква сватба, циганска сватба в курубагларската махала Перловец, която е отсам реката. И тая музика ми науми детинството. С каква радост съм я слушал в нашето село! Как много говори на душата ми тая дивашка музика! Тогава... Уви, тогава не само тя беше пълна с прелест... всичко, всичко беше радостно... Времето минаваше неусетно, бързо. Слънцето наваляше към Люлин планина: сенките ставаха по-дълги и прохладата по-чувствителна. Аз се изместих на слънце и то ме заля със сладострастен топлик. Един океан от лъчи падаше от небето. Лъчи топли, нежни, гальовни като прегръдки... Хубав е тоя пусти Курубаглар! Но защо това чепато, грубо, варварско име, което опозорява тая местност, жилище на нежни дриади?... За по-голяма жалост неговата идиличност всеки ден се нащърбява. Прозата отвед пра-ви юрюши въз него: ралото унищожава зелените му ливади, казармите и

арсеналът му откъсват всяка година късове от разкошните поли; уродливи къщички и дрипави бараки фърлят пошлата си нота в неговата красота; пороите изриват дълбоко плещите му. Напушат го русалките на поета, песните на славея, звукът на цалувките и поезията... И тъпанът тупаше – посред самата министерска криза.

* * *

Смъкнах се през сенчеста урва за към Перловец. Из тесни улички, пълни с тишина и помия, край ред къщици бедни, нещастни, със загради от газеви тенекии и съвсем без загради, аз вървах, изгледвайки с любопитство насядалите на припек по дворищата сиромашки жени, които предяха и кърпеха. Една табла над кръчма привлече вниманието ми. Тя би привлякла всекому вниманието. Там имаше раздирателен надпис: „*Кръчмарница Наполеон I-й!*“ Френският полководец, изрисуван на кон там, сочи на няколко солдати към две пирамиди. Отдолу думите: „Мислете прочее, че четиристотин века гледат на вас!“ Това е превод на знаменитата и празна фраза на генерала Бонапарта: „Soldats, quarante siècles regardent sur vous du haut de ces pyramides!“ Това невинно „Мислете, прочее“ и тая малка грешка в цифрите ме прави да се поусмихна. В същото време един дрипав господин с шапчица на велосипедист излиза из кръчмата. Питам го – отговаря, че е кръчмаря. Аз се одързостявам да му забележа, че 40 века гледат пирамидите, а не 400.

– Не е така, господине: четиристотин века – отговаря кръчмарят поучително.

Аз го уверявам, че неговата история го лъже. Той настоява, че моята лъже. Зафаща се кратка учена препирня. Но той ме праща да прочета по-хубаво историята на Наполеона и да не говоря за неща, които не разбирам добре. И с един победоносен вид ме остави и отиде в циганската къща, дето блъска тъпан. Посрамен и сконфузен, аз доста меланхоличен се завърнах в града, още цял нашрек и вълнение от слуховете за министерската криза.

30 септември, 1899

КРАЙ

Източник: Словото

Набиране: Надежда Владимирова и Мартин Митов

Свалено от „Моята библиотека“ [<http://purl.org/NET/mylib/text/4401>]